

לקראת קבלת התורה

1. שמות פרק יט

(א) בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים ביום הזה באו מדבר סיני: (ב) ויסעו מרפידים ויבאו מדבר סיני ויחנו במדבר ויחן שם ישראל נגד ה' (ג) ומשה עלה אל האלהים ויקרא אליו ה' מן ה' לאמר פה תאמר לבית יעקב ותגיד לבני ישראל: (ד) אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים ואשא אתכם על כנפי נשרים ואבא אתכם אלי: (ה) ועתה אם שמוע תשמעו בקלי ושמרתם את בריתי והייתם לי סגולה מכל העמים כי לי כל הארץ: (ו) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל: (ז) ויבא משה ויקרא לזקני העם וישם לפניהם את כל הדברים האלה אשר צוהו ה': (ח) ויענו כל העם ויאמרו כל אשר דבר ה' נעשה וישב משה את דברי העם אל ה': (ט) ויאמר ה' אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בדבאימינו לעולם ויגד משה את דברי העם אל ה':

2. רש"י שמות פרק יט

(א) ביום הזה - בראש חודש... (ב) ויסעו מרפידיים - למה הוצרך לחזור ולפרש מהיכן נסעו, והלא כבר כתב שברפידיים היו חוונים, בידוע שמשם נסעו!! אלא להקיש נסיעתן מרפידיים לביאתן למדבר סיני, מה ביאתן למדבר סיני בתשובה, אף נסיעתן מרפידיים בתשובה: ויחן שם ישראל - כאיש אחד בלב אחד, אבל שאר כל החניות בתרעומות ובמחלוקת: נגד ההר - למזרחו. וכל מקום שאתה מוצא 'נגד', פנים למזרח: (ג) ומשה עלה - ביום השני. וכל עליותיו בהשכמה היו, שנאמר (שמות לד ד): "וישכם משה בבקר": כה תאמר - בלשון הזה וכסדר הזה: לבית יעקב - אלו הנשים, תאמר להן בלשון רכה: ותגיד לבני ישראל - עונשים ודקדוקים פרש לזכרים, דברים הקשים כגידיים: (ד) אתם ראיתם - לא מסורת היא בידכם, ולא בדברים אני משגר לכם, לא בעדים אני מעיד עליכם, אלא אתם ראיתם אשר עשיתי למצרים, על כמה עבירות היו חייבים לי קודם שנזדווגו לכם, ולא נפרעתי מהם אלא על ידכם: ואשא אתכם - זה יום שבאו ישראל לרעמסס, שהיו ישראל מפוזרים בכל ארץ גושן, ולשעה קלה כשבאו ליסע ולצאת, נקבצו כולם לרעמסס. ואונקלוס תרגם "ואשא": 'ונטלית יתכוון', כמו ואסיע אתכם, תיקן את הדבר דרך כבוד למעלה: על כנפי נשרים - כנשר הנושא גוזליו על כנפיו, שכל שאר העופות נותנים את בניהם בין רגליהם, לפי שמתיראים מעוף אחר שפורח על גביהם, אבל הנשר הזה אינו מתירא אלא מן האדם שמא

יזרוק בו חץ, לפי שאין עוף אחר פורח על גביו, לכך נותן על כנפיו, אומר: מוטב יכנס החץ בי, ולא בבני. אף אני עשיתי כן, "ויסע מלאך האלהים" וגוי (שמות יד יט) "ויבא בין מחנה מצרים" וגוי (שם כ), והיו מצרים זורקים חצים ואבני בליסטראות והענן מקבלם: ואבא אתכם אלי - כתרנומו: (ה) ועתה - אם עתה תקבלו עליכם יערב לכם מכאן ואילך, שכל התחלות קשות: ושמרתם את בריתי - שאכרות עמכם על שמירת התורה: סגולה - אוצר חביב, כמו "וסגלת מלכים" (קהלת ב ח), כלי יקר ואבנים טובות שהמלכים גוונים אותם, כך אתם תהיו לי סגולה משאר אומות, ולא תאמרו אתם לבדכם שלי ואין לי אחרים עמכם, ומה יש לי עוד שתהא חבתכם נכרת, כי לי כל הארץ, והם בעיני ולפני לכלום: (ו) ואתם תהיו לי ממלכת כהנים - שרים, כמה דאת אמר: "ובני דוד כהנים היו": אלה הדברים - לא פחות ולא יותר: (ח) וישב משה את דברי העם וגוי - ביום המחרת שהוא יום שלישי, שהרי בהשכמה עלה. וכי צריך היה משה להשיב?! אלא בא הכתוב ללמדך דרך ארץ ממשה, שלא אמר הואיל ויודע מי ששלחני, איני צריך להשיב: (ט) בעב הענן - במעבה הענן, וזהו ערפל: וגם בד - גם בנביאים הבאים אחרך: ויגד משה וגוי - ביום המחרת שהוא רביעי לחודש: את דברי העם וגוי - תשובה על דבר זה שמעתי מהם שרצונם לשמוע ממך, אינו דומה השומע מפי השליח לשומע מפי המלך, רצוננו לראות את מלכנו:

3. אור החיים שמות פרק יט

(ב) ויסעו מרפידיים - קשה למה איתר המוקדם? כי פסוק זה היה לו להקדים קודם פסוק שלפניו שאמר "באו מדבר סיני!! ואולי שהוא על דרך אומרים: אהבה מקלקלת השורה להקדים המאוחר, שלהיות כי הוא זה יום המקווה: לבוא, לתורה, לעולם - לעליונים ולתחתונים - ומיום הבריאה הם יושבים ומצפים מתי יבוא בני ישראל מדבר סיני, לזה כשהגיעו שמה לא עצרו כח לספר סדר הדבר, ותכף קדמה ההודעה באומרו: "ביום הזה באו" - הגיע חשוק ונחשק לחושק וחשוק, ושמחו שמים וארץ כי זה הוא תכלית הבריאה ותקוה. ואחר כך חזר הכתוב להודיע פרטן של דברים:

4. נר למאור פרשת יתרו

אחדות הלבבות וההרגשות - בחניה כאיש אחד מתגלית אחדות הדעות, ואילו בלב אחד - זו גם אחדות ההרגשות. הלב מרגיש כאב כל אבר, ורק כשציבור מגיע לדרגה שאחד מרגיש מה כואב לשני, אז ניתן לומר עליו שהוא בעל לב אחד.

5. מלבי"ם שמות פרשת יתרו פרק יט

(ה) והייתם לי סגולה מכל העמים - יש הבדל בין עם סגולה ובין עם קדוש, שסגולה היא דבר שחשוב מצד הבחירה, דבר שיקר בעיני בעליו מצד החן והיופי וישים אותו באוצר מיוחד כמו

סגולת מלכים והמדינות, ונקראו עם סגולה מצד שבחר ה' בהם אף שאינם עבדי ה' וגוי קדוש, אבל עם קדוש נקראו בעת יתקדשו ויתרוממו מצד קדושת מעשיהם, כמ"ש "כי עם קדוש אתה לה' אלהיך בך בחר ה' להיות לו לעם סגולה מכל העמים" (דברים ז' ו), שעם קדוש מציין מעלתם מצד קדושת מעשיהם, ועם סגולה מציין מה שבחרם ה' בלא שום הכנה מצדם...

6. אגרות הראיה כרך ב אגרת תקנה

ידע הדר"ג, ששני דברים עקריים ישנם שהם יחד בונים קדושת ישראל וההתקשרות האלהית עמהם. האחד הוא סגולה, כלומר טבע הקדושה שבנשמת ישראל מירושת אבות, כאמור: "לא בצדקתך וגו'" "רק באבותיך חשק ד' לאהבה אותם ויבחר בזרעם אחריהם", "והייתם לי סגולה מכל העמים", והסגולה הוא כח קדוש פנימי מונח בטבע הנפש ברצון ד', כמו טבע כל דבר מהמציאות, שא"א לו להשתנות כלל, "כי הוא אמר ויהי", "ויעמידם לעד לעולם". והשני הוא ענין בחירה, זה תלוי במעשה הטוב ובתלמוד תורה. החלק של הסגולה הוא הרבה, באין ערוך כלל, יותר גדול וקדוש מהחלק התלוי בבחירה, אלא שברית כרותה היא, שהסגולה הפנימית לא תתגלה בזמן הזה כ"א לפי אותה המדה שהבחירה מסייעה את גילויה, ע"כ הכל תלוי לפי רוב המעשה וקדושת האמונה ותלמוד-תורה.

7. משך חכמה שמות פרק יט פסוק ח

(ח) ויענו כל העם יחדיו ויאמרו כל אשר דיבר ה' נעשה - הנה מצוות התורה יש אשר לכהנים ויש אשר ללוויים ויש לכהן גדול ויש למלך או לסנהדרין, ויש למי שיש לו קרקע ובית, רק בכלל ישראל צריכה התורה להתקיים ו'כל ישראל ערבין זה לזה' (שבועות ט, א) ובקיומם כולן מקבלים שכר. "ואתן צאן מרעיית אדם אותה" (יחזקאל לד, לא) - שכל האומה הישראלית היא אדם אחד: יש אשר הוא כלב, ויש כראש, ויש כעין... וכל אחד צריך לקיים מצוה התלויה בו, ובכללותם הוא "אדם" שלם. לכן על מצוות שאין לקיימם צריך ללמוד, שיכל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאתי (מנחות קי, א), או להחזיק לומדי תורה. לכן להלן (כד, ז) ענו "כל אשר דבר ה' נעשה ונשמע" - יש מהם שנעשה מה ששייך אצלנו, ויש שנשמע שנלמד ונבין פנימיותם והלכותיהם וחוקותיהם, אבל כאן ענו "כל העם יחדיו כל אשר דבר ה' נעשה", שבכללות העם כאחד כולם יחדיו יעשו כל אשר דבר ה', וכל אחד יעשה השייך לו.

8. אגרת תימן לרמב"ם

וכבר הביטחנו הבורא יתברך כאדם הנכנס ערב לחברו - ודי לנו בערבותו - והודיענו: שכל מי שעמד על הר סיני - שהם מאמינים בנבואות משה רבינו בכל מה שבא על ידו, הם ובניהם ובני בניהם עד עולם, שכן אמר הקב"ה: "הנה אנכי בא אליך בעב הענן בעבור ישמע העם בדברי עמך וגם בך יאמינו לעולם"... וכמו כן זכרו מעמד הר סיני שצונו הקב"ה לזכרו תמיד, וגם הזהירנו מלשכחו, וצונו ללמד אותו לבנינו כדי שיגדלו על תלמודו, הוא מה שנאמר: "רק השמר לך ושמר נפשך מאד פן תשכח את

הדברים אשר ראו עיניך ופן יסורו מלבבך כל ימי חיך והודעתם לבניך ולבני בניך יום אשר עמדת לפני ה' אלהיך בחרב" (דברים ד' ט' - י'). וראוי לכם, אחינו, שתגדלו בניכם על המעמד ההוא הגדול, ותספרו בתוך קהל ועדה גדולתו והדרו - שהוא עמוד שהאמונה סובבת עליו, והטענה המביאה לידי אמת... ודעו אחינו בברית הזאת ובסברה הזאת, שהדבר הגדול הזה שנראה במציאות שהעיד עליו מבחר כל העדים, שלא היה מקודם כמוהו וכן לא יהיה אחריו כמוהו, והוא: שתשמע אומה אחת בכללה דבור הקב"ה, ושתראה כבודו עין בעין. ודבר זה היה שתתחזק האמונה חזק שלא ישנהו משנה, ותגיע לנו על ידה האמת, כדי להעמיד רגלינו לבל ימעדו אשורינו בעתות כאלו, כשיתחדש שום רגז או שמד על יהודים ח"ו וכשתגבר יד האנס, שכן כתוב: "כי לבעבור נסות אתכם בא האלהים ובעבור תהיה יראתו על פניכם לבלתי תחטאו" (שמות כ' כ'), כלומר שזה הנגלה עליהם בענין זה, כדי שתעמדו בכל נסיון שיפגע בכם באחרית הימים, שלא יזוז לבבכם ולא תחטאו. ואתם, אחינו, היו על בריתכם קיימים, ובדתכם מחזיקים, ועל אמונתכם נוהגים ועומדים.

9. של"ה פרשת יתרו דרך חיים אות לו

ביום הזה - פירש רש"י: לא היה צריך לכתוב אלא 'ביום ההוא', מהו 'ביום הזה'?: שיהיו דברי תורה חדשים עליך כאילו היום נתנו. וכן מחויב האדם לזכור בכל יום ויום במעמד הר סיני ובמתן תורה, ויתעורר בלבו ובמחשבתו אשר בחר בנו השם יתברך מכל האומות, כי היינו גוי מקרב גוי ועשה לנו נסים ונפלאות, וקרבתו להר סיני שתפסוק זוהמת הנחש מאתנו, ונתן לנו תורתו שהוא חיי עד, שלא זכו אליה מלאכי השרת, ואנחנו כולנו היו שמה עד סוף כל הדורות, ופנים בפנים דיבר ה' עמנו. ואיך יעלה על דעת האדם על דבר קטן לחזור לסורו, להתלבש בזוהמת הנחש חס ושלום, וכולנו אנחנו מושבעים ועומדים בהר סיני.

10. הרב אברהם אלימלך בידרמן שליט"א יתרו

שבת קודש זו נקרא בפיות עם קודש 'שבת קבלת התורה', וכשמו כן הוא, שהרי 'הקריאה מעוררת את הזמן, וקבלת תורה מסייג בפרשתנו היא שנויה. בשבת קודש זו מתנוצצים ניצוצי אורה ממעמד קבלת התורה בלבנו של כל אחד מישראל, ומסוגל זה היום לקבל תורה מחדש, בקבלה טובה של לימוד התורה הקדושה. כתוב בפרשה: "אלה הדברים אשר תדבר אל בני ישראל", וברש"י: 'לא פחות ולא יותר', וכתב ה'חתם סופר' (דרשות על שבועות): 'לא יותר - היינו שהיא מדרגה יותר עליונה שבאפשרות, אפילו מלאכי השרת לא זכו ולא יכול לזכות יותר מזה אפילו גדול הנביאים, ולא פחות - פירוש אין אשה או פחות שבפחותים שלא יכול לזכות לזה, כי כל אדם מישראל יש כח בידו לעלות למדרגה זו. עוד כתב ה'חתם סופר': 'ומשום כן נתנה התורה במעמד הנבחר והנפלא הזה בתחילת צאתנו מעבודת מצרים אף שלא היינו כדאים לזה, להורות כי אין מעצור ולא יתיאש אדם מחלקו בתורה, אפילו אם יהיה בשפל המדרגה, מ"מ כמוהו כמו הגדול שבגדולים'.